

Brüssel, 24. mai 2024
(OR. en)

10247/24

LIMITE

COPEN 274
JAI 862
DROIPEN 155
CODEC 1337

Institutsioonidevaheline
dokument:
2023/0135(COD)

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse korruptsioonivastast võitlust ning millega asendatakse nõukogu raamotsus 2003/568/JSK ja Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2017/1371 – Üldine lähenemisviis

I. TAUST

- Komisjon esitas 3. mail 2023 nõukogule ja Euroopa Parlamendile järgmise ettepaneku: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse korruptsioonivastast võitlust ning millega asendatakse nõukogu raamotsus 2003/568/JSK ja Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2017/1371. Direktiivi ettepaneku eesmärk on ajakohastada ja ühtlustada korruptsioonisüütegude määratlusi ja karistusi käsitlevaid ELi õigusnorme, et parandada ennetust ja täitmise tagamist. Samuti on ettepaneku eesmärk ühtlustada korruptsiooni määratlust, integreerides sellesse ÜRO korruptsioonivastases konventsioonis sätestatud miinimumstandardid ja minnes neist standarditest kaugemale.

2. Direktiivi eelnõu alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 83 lõige 1, artikli 83 lõige 2 ning artikli 82 lõike 1 punkt d (seadusandlik tavamenetlus).
3. Ettepaneku esitamise järel analüüsisid seda nõukogu Rootsi, Hispaania ja Belgia eesistumisperioodil kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö töörühm (COPEN) ja JSK nõunikud.
4. Hispaania ja Belgia eesistumise ajal peetud kõige intensiivsemates aruteludes keskenduti artiklitele 2 (*Mõisted*), artiklile 3 (*Korruptsiooni ennetamine*), artiklile 4 (*Spetsialiseerunud asutused*), artiklile 8 (*Altkäemaksu andmine ja/või võtmine erasektoris*), artiklile 9 (*Omastamine*), artiklile 10 (*Mõjuvõimuga kauplemine*), artiklile 11 (*Ametiseisundi kuritarvitamine*) ja artiklile 13 (*Korruptsioonisüütegude kaudu rikastumine*). Ennetamist käsitlevaid sätteid (artiklid 3 ja 4) kohandati, et täpsustada liikmesriikide kohustusi ja saavutada sobiv tasakaal korruptsiooni tulemusliku ennetamise eesmärgi ning liikmesriikide institutsioonilise ja haldusliku autonoomia kaitse vahel. Korruptsioonisüütegusid käsitlevaid sätteid kohandati muu hulgas selleks, et täpsustada nende süütegude kohaldamisala. Praegune, lisas esitatud tekst tundub olevat tasakaalustatud, kuna tagatud on nii teksti ühtsus kui ka kõigi liikmesriikide huvide arvessevõtmine.
5. Pärast kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö töörühma 16. mai 2024. aasta koosolekut jõuti töörühma tasandil käesoleva märkuse lisas esitatud teksti suhtes kokkuleppele.

6. Euroopa Parlamendis juhib ettepaneku menetlemist kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon (LIBE). Raportööriks määrati Ramona Strugariu (RO, Renew). Raport esitati 21. veebruaril 2024. Euroopa Parlament võttis täiskogu istungil 27. veebruaril 2024 vastu oma läbirääkimisvolitused ning ettepanek edastati kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonile (LIBE), et alustada institutsioonidevahelisi läbirääkimisi.

II. KOKKUVÕTE

7. Eeltoodut silmas pidades palutakse seega alaliste esindajate komiteel:
- a) kinnitada kokkulepe käesoleva märkuse lisas¹ esitatud üldise lähenemisviisi teksti suhtes ning
 - b) soovitada nõukogul leppida käesoleva märkuse lisas esitatud teksti suhtes kokku üldine lähenemisviis, et eesistujariik saaks läbirääkimisi pidada.

¹ Algse ettepanekuga võrreldes tehtud muudatused on märgitud **paksus kirjas** või nurksulgudega [...].

Ettepanek:

**EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,
milles käsitletakse korruptsioonivastast võitlust ning millega asendatakse nõukogu raamotsus
2003/568/JSK ja Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega
seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon ning muudetakse Euroopa
Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2017/1371**

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 82 lõike 1 punkti d ja artikli 83 lõikeid 1 ja 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Korruptsioon on liidus endiselt suur probleem, see ohustab ühiskonna stabiilsust ja julgeolekut, soodustades muu hulgas organiseeritud kuritegevust ja muid raskeid kuritegusid. See õõnestab demokraatlikke institutsioone ja liidu universaalseid alusväärtusi, eelkõige õigusriigi põhimõtet, demokraatiat, võrdsust ja põhiõiguste kaitset. Lisaks ohustab see meie majanduse arengut ja jõukust ning selle kestlikkust ja kaasavust. Selleks et korruptsiooni tulemuslikult ennetada ja selle vastu tulemuslikult võidelda, on tarvis rakendada terviklikku ja valdkondadevahelist lähenemisviisi. Käesoleva direktiivi eesmärk on aidata võidelda korruptsiooni vastu kriminaalõiguse abil ja võimaldada pädevatel ametiasutustel selleks paremini piiriüleselt koostööd teha.

- (2) Nõukogu raamotsuses 2003/568/JSK² on sätestatud erasektoris esineva korruptsiooni kriminaliseerimise nõuded. Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 lõike 2 punktil c põhinevas Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitlevas konventsioonis³ on keskendutud Euroopa ühenduste ametnike või liikmesriikide ametnikega seotud teatavatele korruptsioonitegudele üldiselt. Need õiguslikud vahendid ei ole siiski piisavalt laia haardega ja korruptsiooni kriminaliseerimise tase on liikmesriikides praegu erinev ning see ei võimalda korruptsioonile kogu liidus sidusalt ja tulemuslikult reageerida. Samuti täheldatakse lünki õigusnormide täitmise tagamisel ja takistusi eri liikmesriikide pädevate ametiasutuste vahelises koostöös. Käesoleva direktiivi eesmärk on muuta ja laiendada nimetatud õiguslike vahendite sätteid. Kuna tehtavaid muudatusi on palju ja need on olulised, tuleks mõlemad õiguslikud vahendid selguse huvides nende liikmesriikide puhul, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv, täielikult asendada.
- (3) Kehtivat õigusraamistikku tuleks ajakohastada ja tugevdada, et aidata kogu liidus tulemuslikult korruptsiooni vastu võidelda. Käesoleva direktiiviga on kavas kriminaliseerida tahtlikult toime pandud korruptsioonisüüteod. Tahtlust ja teadlikkust võib järeldada objektiivsete ja faktiliste asjaolude põhjal. Käesoleva direktiiviga nähakse ette miinimumnormid, ent liikmesriikidel on vabadus võtta korruptsioonisüütegude suhtes vastu või säilitada nende suhtes rangemaid kriminaalõiguse norme.
- (4) Korruptsioon on riikidevaheline nähtus, mis mõjutab kõiki ühiskondi ja majandusi. Riigi või liidu tasandil vastu võetud meetmed peaksid seda rahvusvahelist mõõdet arvestama. Seepärast tuleks võtta liidu meetmetes arvesse tööd, mida teevad Euroopa Nõukogu riikide korruptsioonivastane ühendus (GRECO), Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) ning ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo (UNODC).

² Nõukogu 22. juuli 2003. aasta raamotsus 2003/568/JSK korruptsioonivastase võitluse kohta erasektoris (ELT L 192, 31.7.2003, lk 54).

³ Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 lõike 2 punktil c põhinev Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon (EÜT C 195, 25.6.1997, lk 2).

- (5) Selleks et **korruptsiooniga võitlemine oleks [...]tulemuslik**, on tarvis nii ennetus- kui ka tõkestusmehhanisme. Liikmesriike kutsutakse üles võtma korruptsioonivastase võitluse raames mitmesuguseid ennetus-, seadusandlikke ja koostöömeetmeid. Korruptsioon on ennekõike kuritegu ning konkreetsed korruptsioonisüüteod ja korruptsiooniga seotud süüteod on määratletud liikmesriikide ja rahvusvahelises õiguses, aga ka ebaausast käitumisest, huvide konfliktide avalikustamata jätmisest või **ametialase aususega seotud** reeglite tõsisest rikkumisest võib saada **korruptsioonisüütegu [...]**, kui selliste probleemidega ei tegeleta. **Korruptsiooni ennetamine tähendab korruptsiooniohu tuvastamist, hindamist ja leevendamist asjakohaste meetmete süsteemi väljatöötamise ja rakendamise kaudu.** Korruptsiooni ennetamine vähendab vajadust kriminaalõiguslike meetmete järele ning toob laiemat kasu, sest aitab suurendada üldsuse usaldust ja suunata ametiisikute käitumist. Toimivad korruptsioonivastased strateegiad tuginevad sageli meetmetele, millega suurendatakse läbipaistvust[...] ja ametialast ausust ning reguleeritakse selliseid valdkondi nagu huvide konflikt, lobitöö ja nn pöördukse efekt. Laiema korruptsioonivastase võitluse olulise osana peaksid avaliku sektori asutused püüdma täita kõige rangemaid ametialase aususe, läbipaistvuse ja [...] **lubamatut mõjutamist ärahoidvaid** nõudeid. **Kuna ka erasektoril on korruptsiooni ennetamisel ja avastamisel oluline roll, võivad liikmesriigid soodustada eraettevõtetes tugevate ja tulemuslike nõuetele vastavuse mehhanismide väljatöötamist ja rakendamist.** Selleks et tagada ühine lähenemisviis selliste nõuetele vastavuse programmide toimivuse osas, mis võivad muu hulgas sisaldada eelkõige riskikaarti, käitumisjuhendit, kolmandate isikute tehtavat hindamist ning sisekontrolli ja auditit, võivad liikmesriigid ühiste suuniste väljatöötamisel koostööd teha.

- (6) **Ilma et see piiraks liikmesriikide institutsioonilist ja halduslikku autonoomiat, peaksid liikmesriikidel olema asutused või organisatsioonilised üksused, [...]mille ülesandeks on korruptsiooni tõkestamine ja ennetamine. Liikmesriigid [...] ei ole käesoleva direktiivi alusel kohustatud looma uusi asutusi või organisatsioonilisi üksusi, sealhulgas erikohtuid, ning võivad otsustada usaldada samale asutusele või organisatsioonilisele üksusele nii ennetavaid ja tõkestavaid [...] ülesandeid kui ka muude kuritegudega, näiteks organiseeritud kuritegevusega seotud ülesandeid. Liikmesriikide autonoomia põhimõtte kohaselt ei pea sellised asutused või üksused tingimata olema keskasutused või organisatsioonilised üksused. Austades täielikult liikmesriikide institutsioonilist ja halduslikku autonoomiat, peaksid korruptsioonivastase võitlusega tegelevad asutused juhul, kui neil on õigus teha otsuseid neile teatavaks tehtud või nende poolt tuvastatud juhtumite kohta või anda soovitusi, mida nad vajalikuks peavad, tegutsema põhjendamatult sekkumiseta. Et need asutused või üksused saaksid tulemuslikult toimida, peaksid [...]liikmesriigid tagama, et nende asutustele ja organisatsioonilistele üksustele eraldatud ressursid ja volitused on vastavuses nende ülesannete nõuetekohase täitmisega.**

- (7) EL on osaline ÜRO korruptsioonivastases konventsioonis, mis on kõige laiahaardelisem rahvusvaheline korruptsioonivastase õiguslik vahend, sisaldades meetmeid nii korruptsiooni ennetamiseks kui ka selle vastu võitlemiseks. Konventsioonis nõutakse, et selle osalised võtaksid seadusandlikke ja muid meetmeid eesmärgiga määratleda kuritegudena altkäemaks, omastamine ja rahapesu, ning kaaluksid seadusandlike või muude meetmete võtmist eesmärgiga kriminaliseerida ka muud teod (näiteks ametiseisundi kuritarvitamine, mõjuvõimuga kauplemine ja ebaseaduslik rikastumine). Kooskõlas kohustustega, mis sisalduvad poliitilises deklaratsioonis, mis võeti 2021. aastal vastu ÜRO Peaassamblee erakorralisel korruptsioonivastasele võitlusele pühendatud istungjärgul, peaks Euroopa Liit võimaluste piires **ja viimase abinõu (*ultima ratio*) põhimõtte kohaselt** minema ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni miinimumnõuetest kaugemale ning kehtestama korruptsiooni ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks lisameetmed. Käesolev direktiiv tugineb ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni rakendamise läbivaatamise mehhanismi kaudu tehtud tähelepanekutele ja kindlaks tehtud parimatele tavadele.
- (8) Arvestades korruptsiooniohtude arengut ning liidu ja liikmesriikide juriidilisi kohustusi, mis tulenevad rahvusvahelisest õigusest, samuti liikmesriikide õigusraamistike arengut, tuleks korruptsioonis**üütegude** määratlust kõigis liikmesriikides veelgi ühtlustada, et see hõlmaks korruptiivset käitumist terviklikumalt.

- (9) Selleks et vältida korruptsioonisüütegude eest karistamata jätmist avalikus sektoris, tuleb kohaldamisala täpselt kindlaks määrata. Esiteks tuleks ametiisikute hulka arvata **asjaomased** isikud, kes töötavad rahvusvahelistes organisatsioonides, sealhulgas Euroopa Liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning rahvusvahelistes kohtutes. [...]Teiseks täidavad paljud üksused või isikud tänapäeval avalikke ülesandeid, ilma et nad töötaksid ametniku ametikohal. Seepärast on ametiisiku mõiste määratletud nii, et selle kohaldamisalasse jäävad kõik asjaomased ametnikud olenemata sellest, kas nad on haldus- või kohtusektoris ametisse nimetatud, valitud või lepingu alusel tööle võetud, ning kõik **avalikke** teenuseid osutavad isikud või isikud, kes alluvad selliseid **avaliku teenistuse ülesandeid** täites ametiasutuste kontrollile või järelevalvele, isegi kui nad ei tööta ametniku ametikohal. Käesoleva direktiivi kohaldamisel peaks see mõiste hõlmama isikuid, kes [...]täidavad **avaliku teenistuse ülesandeid** riigi omanduses ja riigi kontrolli all olevates ettevõtetes, aga ka avaliku teenistuse ülesandeid täitvates avaliku varahalduse sihtasutustes ja eraettevõtetes ning nende asutatud või hallatavates juriidilistes isikutes. Kõik **riigi, piirkonna või kohalikul tasandil** seadusandlikku võimu teostaval ametikohal töötavaid isikuid tuleks käesoleva direktiivi kohaldamisel [...]käsitada **riigiametnikuna vastavalt riigisisesele õigusele**.

- (9a) **Kõrgema tasandi ametiisikute all tuleks mõista isikuid, kes täidavad olulisi täidesaatvaid, halduslikke, seadusandlikke või kohtulikke ametiülesandeid. Nende ülesannete hulka võivad kuuluda aktiivne osalemine valitsuse ametiülesannete väljatöötamises ja/või täitmisel, poliitika kindlaksmääramine ja rakendamine, õigusaktide täitmise tagamine, õigusaktide ettepanekute tegemine ja/või rakendamine, määruste / normatiivsete dekreetide vastuvõtmine ja rakendamine, otsuste tegemine valitsemissektori kulude kohta ning otsuste tegemine isikute nimetamise kohta olulisse täidesaatvasse, haldus-, seadusandlikkusse või kohtuametniku ametisse, samuti kohtuotsuste tegemine. Kõrgema tasandi ametiisikute hulka võivad kuuluda riigiametnikud, nagu kesk- ja piirkondliku valitsuse juhid, kesk- ja piirkondliku valitsuse liikmed, aseministrid, riigisekretärid, olulised poliitilised nõunikud, ministri kabineti või kantselei juhid ja liikmed, kui need on olemas, samuti parlamendikodade, konstitutsiooni- ja ülemkohtute liikmed, peaprokurör ja kõrgeimate kontrolliasutuste liikmed.**
- (10) Selleks et tõkestada altkäemaksu andmist ja võtmist ning tagada õiguskaitseasutustele ja prokuratuurile [...] **tõhusad ja proportsionaalsed** vahendid, on tarvis tugevdada õigusraamistikku. Ametiisikutega seotud altkäemaksu puhul tuleb eristada kahte tahku. Kui isik lubab anda, pakub või annab ametiisikule viimase mõjutamiseks **põhjendamatu** eelise, on tegemist aktiivse altkäemaksuga. Kui aga ametiisik nõuab või saab selliseid **põhjendamatu**id eeliseid või võtab nende pakkumise või andmise lubamise vastu vastutasuna selle eest, et ta paneb toime mingi teo või hoidub mingi teo toime panemisest, on tegemist passiivse altkäemaksuga. Käesoleva direktiiviga tuleks kehtestada ka miinimumnormid altkäemaksu ja muude korruptsioonivormide kohta erasektoris, kus vahetute ohvrite seas on äriühingud, keda see ebaõiglaselt mõjutab ja [...] kus altkäemaksu **andmine võib** vähendada vaba konkurentsi.

- (10a) Erasektori üksuste juhtide või töötajate ametikohustusi rikkuv käitumine majandus-, finants- või äritegevuse käigus võib kahjustada erasektori äriühingu huve ning võib põhjustada ka konkurentsimoonutusi seoses kaupade ostmisega või kommertsteenuste osutamisega, kahjustades nii võimalikke konkurente kui ka üldsust. Erasektoris altkäemaksu andmise süüteoks määratlemise eesmärk on hoida ära mõlemat liiki kahju. Sellega takistatakse kolmandatel isikutel sekkumast ausasse äritegevusse, lubades, pakkudes või andes erasektori üksuste juhtidele või töötajatele põhjendamatuid eeliseid vastutasuna selle eest, et nad paneksid mingi teo toime või hoiduksid oma kohustusi rikkudes tegutsemast (aktiivne altkäemaks). Süüteoks määratlemisega keelatakse samuti erasektori üksuste juhtidel ja töötajatel nõuda või saada põhjendamatut eelist või võtta vastu sellise eelise pakkumine või lubada sellist eelist, et nad vastutasuna paneksid oma kohustusi rikkudes toime mingi teo või hoiduksid mingi teo toime panemisest (passiivne altkäemaks). Mõistet „kohustuse rikkumine“ tõlgendatakse kooskõlas riikide põhiseaduste, seaduste või muude kohaldatavate õigusnormidega ning see peaks hõlmama vähemalt selles ettevõttes kohaldatavate seadusjärgsete kohustuste ja ametialaste eeskirjade või suuniste rikkumist.
- (11) Selleks et ametiisikud ei kahjustaks tahtlikult asjaomase avalik-õigusliku või eraõigusliku isiku finantshuve, kasutades [...] rahalisi vahendeid tahtlikult mitte-eesmärgipäraselt, on vaja kehtestada normid, mis käsitlevad ametiisikute poolt neile haldamiseks usaldatud vara omastamise süütegu. **Omastamine on kuritegu juhul, kui see annab ametiisikule või kolmandale isikule eelise.** Korruptsioonivastase lähenemisviisi terviklikkuse huvides [...]innustatakse liikmesriike kriminaliseerima ka omastamine erasektoris. [...]

- (12) [...] Mõju avaldamine avaliku sektori otsustajatele põhjendamatu eelise saamiseks võib tõsiselt takistada haldusasutuste nõuetekohast toimimist. Et sellega oleks võimalik asjakohasel viisil võidelda, peavad mõjuvõimuga kauplemise süüteo koosseisutunnused hõlmama kahte erinevat olukorda, kus see on aset leidnud tahtlikult. Esiteks peab süütegu hõlmama mis tahes põhjendamatu eelise lubamist, pakkumist või andmist, mille eesmärk on avaldada ebaseaduslikku mõju, eesmärgiga ametiisikult põhjendamatu eelis saada. Teiseks peab see hõlmama ka mis tahes põhjendamatu eelise nõudmist, saamist või selle pakkumise vastuvõtmist või selle eelise lubamist eesmärgiga ametiisikult põhjendamatu eelis saada. Sellist käitumist tuleb käsitada kuriteona, olenemata sellest, kas mõju ka tegelikult avaldatakse ja kas [...] mõju viis [...]soovitud tulemuseni. Selle süüteo koosseisu ei tohiks lugeda huvide esindamise tunnustatud vormide seaduslikku kasutamist eesmärgiga mõjutada seaduspäraselt avalikku otsustusprotsessi, ilma et selleks vahetataks lubamatult eeliseid. Selliseid huvide esindamise vorme, näiteks huvikaitset, rakendatakse sageli reguleeritud keskkonnas, et need ei aitaks läbipaistvuse puudumise tõttu soodustada korruptsiooni. Hästitoimivate lisanormide kehtestamine huvide konfliktide avalikustamise, pöördukse efekti või erakondade rahastamise kohta võib samuti aidata vältida n-ö halle alasid ja hoida ära lubamatut mõjutamist.

- (13) Lisaks eelnevale on [...] avalikus sektoris esinev ametiseisundi kuritarvitamine [...] olukord, kus ametiisik jätab seadusvastaselt tegemata mõne toimingu, et saada põhjendamatu eelis. **Liikmesriigid peaksid kaaluma sellise tegevuse kriminaliseerimist riigi tasandil.** [...]
- (14) **Liikmesriikide kriminaalõiguse kohaselt loetakse kuriteoks õigusemõistmise takistamine,** mis on toime pandud **muu hulgas korruptsiooni** toetuseks. Seetõttu on vaja õigusemõistmise takistamine, mille tunnuseks on füüsilise jõu kasutamine, ähvardamine või hirmutamine või valeütluste andmisele või valetõendite esitamisele õhutamine, **määratleda kuriteona.** Siia hulka tuleks arvata ka tegevus, mille eesmärk on sekkuda ütluste andmisse või tõendite esitamisest või kohtu- või õiguskaitseametnike ametikohustuste täitmisest. Kooskõlas ÜRO korruptsioonivastase konventsiooniga kohaldatakse käesolevat direktiivi üksnes õigusemõistmise takistamise suhtes korruptsioonisüütegudega seotud menetluste raames. **Käesoleva direktiivi ülevõtmisel ei peaks liikmesriikidel olema kohustust määratleda korruptsioonisüüteoga seotud õigusemõistmise takistamine eraldi süüteona, nagu on sätestatud käesoleva direktiivi 2. peatükis, kui nende riigisisene õigus sisaldab üldsätet, mis määratleb õigusemõistmise takistamise kuriteona ja mida kohaldatakse kõigi süütegude, sealhulgas, kuid mitte ainult korruptsiooni suhtes. Samuti on liikmesriikidel vabadus kriminaliseerida selline tegevus mitme kuriteo kaudu riiklikul tasandil.**

- (15) Korruptsioon toidab soovi saada põhjendamatuid majanduslikke ja muid eeliseid. Selleks et pärssida üksikisikute ja kuritegelike organisatsioonide motivatsiooni panna toime uusi kuritegusid ning üksikisikute huvi soostuda hakkama vara variomanikuks, tuleks kriminaliseerida rikastumine korruptsioonisüütegude teel. See peaks raskendama ebaseaduslikult omandatud vara varjamist ning piirama korruptsiooni levikut ja ühiskonnale tekitatavat kahju. Võimalikku ebaseaduslikku rikastumist aitab pädevatel ametiasutustel avastada läbipaistvus. Neis jurisdiktsioonides, kus ametiisikud peavad oma vara korrapäraste ajavahemike järel, sealhulgas tööülesannete täitmise alustamisel ja lõpetamisel deklareerima, saavad ametiasutused näiteks hinnata, kas deklareeritud vara vastab deklareeritud sissetulekutele.

- (16) Rikastumise kuriteona määratlemise[...] ⁴ eesmärk on kriminaliseerida selline tegu, kui ametiisik omandab, omab või kasutab vara, mille kohta see ametiisik teab, et see on saadud teise ametiisiku toime pandud korruptsioonisüütegudest. Ebaseadusliku rikastumise kriminaliseerimine ei mõjuta tegevust, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/1673 (rahapesu vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse abil) artiklis 3 ja eriti selle lõikes 5, kui see on asjakohane. Selle selgitamisel, kas vara on saadud mingit laadi kuritegeliku osalusega korruptsioonisüüteos ning kas isik oli sellest teadlik, tuleks võtta arvesse iga juhtumi konkreetseid asjaolusid, näiteks seda, et süüdistatava isiku vara väärtus ei ole proportsioonis tema seadusliku sissetulekuga ning et kuritegelik tegevus ning vara omandamine toimusid sama ajavahemiku jooksul. Seda, et isik oli teadlik kõigist kuritegeliku osalusega seotud faktidest või asjaoludest, sealhulgas teo toimepanija isikust, ei peaks olema tarvis tõestada. [...] **Lisaks saab korruptsioonisüütegudest saadud tulu** konfiskeerida Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. aprilli 2024. aasta direktiivi (EL) 2024/1260, mis käsitleb **kriminaaltulu tuvastamist** ja konfiskeerimist, ⁵ alusel.

⁴ [...]

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1260, mis käsitleb **kriminaaltulu tuvastamist** ja konfiskeerimist

- (17) Selleks et ennetada korruptsiooni kogu liidus, peaksid liikmesriigid kehtestama käesolevas direktiivis määratletud kuritegude toimepanemise eest kohaldatavate **kriminaal- ja muude karistuste** miinimumliigid ja -määrad. Vangistuse ja muude karistuste maksimummäärad peaksid olema piisavalt kõrged, et need avaldaksid võimalikele teo toimepanijatele heidutavat mõju ning kajastaksid korruptsiooni kahjulikkust[...]. Samal ajal peaksid need määrad olema proportsionaalsed iga korruptsioonisüüteo raskusastmega ning vastama liidu ja liikmesriikide õiguses sätestatud kriminaalkaristuste määradele. Liikmesriigid peaksid tagama, et karistusi rakendatakse ulatuses, mis on vajalik selliste süütegude toimepanemise tõkestamiseks. Kui **riigisiseses õiguses on sätestatud** käesolevas direktiivis osutatud süütegude eest süüdi mõistetud isikute karistuste täitmisele pööramisest loobumise või nende isikute tingimisi karistamise, ennetähtaegse vabastamise, tingimisi vabastamise või neile armu andmise võimalus, peaksid õigusasutused saama võtta muude tegurite hulgas arvesse asjaomaste kuritegude raskusastet. **Käesoleva direktiiviga ei piirata liikmesriikide kriminaalõiguse üldnormide ja üldpõhimõtete kohaldamist karistuse mõistmisel ja täitmisele pööramisel vastavalt iga üksikjuhtumi konkreetsetele asjaoludele.**
- (18) Käesolev direktiiv ei mõjuta distsiplinaarmeetmete ega muude kui kriminaalõiguslike karistuste, näiteks halduskaristuste nõuetekohast ja tulemuslikku kohaldamist. Isikule käesolevas direktiivis määratletud kuriteo toimepanemise eest süüdistuse esitamisel saab võtta arvesse karistusi, mis on mõistetud samale isikule sama teo eest ja mida ei saa kriminaalkaristustega võrdsustada. [...] Täies ulatuses tuleks järgida põhimõtet, mille kohaselt ei tohi isikut kriminaalmenetluse raames sama kuriteo eest mitu korda karistada (*ne bis in idem* põhimõte).

- (19) Pädevatel ametiasutustel peaks olema võimalik määrata lisaks vangistusele või selle alternatiivina karistusi või meetmeid, mis ei ole tingimata kriminaalõiguslikku laadi, näiteks **kõrvaldamine hankemenetluses osalemisest**. Sellistel meetmetel on üldine hoiatav mõju ja need võivad vähendada süüdimõistetute hulgas korduvkuritegevust. Liikmesriigid peaksid kaaluma ka selliste menetluste kehtestamist, millega peatatakse käesolevas direktiivis osutatud kuriteos süüdistatava ametiisiku tegevus või viiakse see isik ajutiselt üle muule töökohale, pidades silmas vajadust austada süütuse presumptsiooni põhimõtet ja õigust tõhusale õiguskaitsevahendile.
- (19a) Selleks et tõhustada kriminaalõiguslikku reageerimist korruptsiooniga seotud süütegudele ja hoida ära nende süütegude toimepanemist, tuleks juriidilistele ja füüsilistele isikutele määratavate karistuste korda selgitada ja viia see kooskõlla muude liidu kriminaalõiguse vahenditega. Vastavalt direktiivile 2014/24/EL, direktiivile 2014/25/EL ja direktiivile 2014/23/EL on lõplik süüdimõistev kohtuotsus korruptsiooni eest alus hankemenetluses või kontsessiooni andmise menetluses osalemisest kõrvalejätmiseks. Sellest hoolimata võivad liikmesriigid samuti otsustada lisada hankemenetlusest või kontsessioonist kõrvalejätmise nende kriminaalõiguslike või muude sanktsioonide või meetmete hulka, mida võidakse juriidiliste isikute suhtes rakendada, et hõlmata ka selliseid hankeid ja kontsessioone, mis jäävad allapoole asjaomastes direktiivides sätestatud piirmäärasid.
- (20) Juriidilistel isikutel ei tohiks olla võimalik pakkuda, lubada või anda ametiisikule altkäemaksu vahendajate, sealhulgas seotud juriidiliste isikute kaudu, ning selle kaudu oma vastutust vältida. Peale selle tuleks juriidilistele isikutele määratavate trahvide arvutamisel arvesse võtta **nende üleilmset käivet või nende aluseks peaks olema kindlaksmääratud maksimumsumma**.

- (21) Kui teo on toime pannud kuritegelik ühendus nõukogu raamotsuse 2008/841/JSK⁶ tähenduses või kui teo toimepanija on kuritarvitanud korruptsiooni võimaldamiseks oma seisundit, **on oluline, et kohtud saaksid** kooskõlas oma õigussüsteemis kohaldatavate normidega seda raskendava asjaoluna **arvesse võtta**. Ehkki kohtul on raskendavate asjaolude asjus kaalutusõigus, [...]võimaldavad need kohtul arvesse võtta laiemat ühiskondlikku kahju, mida põhjustavad näiteks organiseeritud rühmituste, erakondade või avaliku sektori ametikohtadel töötavate isikute toime pandud korruptsiooniteod. Liikmesriikidel ei tohiks aga olla kohustust näha ette käesolevas direktiivis osutatud raskendavaid asjaolusid, kui need asjaolud on karistatavad eraldi kuritegudena ja [...] see **võib riigisisese õiguse kohaselt tuua kaasa** rangemad karistused.

[...]

⁶ Nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta raamotsus 2008/841/JSK organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta (ELT L 300, 11.11.2008, lk 42).

(22[...]) **On tähtis, et kohtud saaksid võtta arvesse [...] käesolevas direktiivis käsitletavate süütegudega seotud kergendavaid asjaolusid vastavalt nende liikmesriigi õigussüsteemis kehtestatud kohaldatavatele õigusnormidele.** Kohtu kaalutusõiguse piires peaksid need asjaolud hõlmama juhtumeid, kus teo toimepanijad annavad teavet või teevad ametiasutustega muul viisil koostööd. Samamoodi peaks olema võimalik **selliste juriidiliste isikute karistamisel** käsitada kergendava asjaoluna seda, kui juriidilised isikud on rakendanud **reaalseid**, tõhusaid **ja nõuetekohaselt hinnatud** sisekontrolli-, eetika- ja nõuetele vastavuse programme. Madalamat karistust määrata tuleks kaaluda ka siis, kui juriidiline isik avalikustab rikkumise avastamise järel kiiresti vajaliku teabe ja võtab parandusmeetmeid. Igal juhul peaks trahvisumma tegeliku suuruse kindlaks määrama kohtunik või kohus, kes võtab arvesse kõiki konkreetse juhtumiga seotud asjaolusid, **sealhulgas vajaduse korral asjaolu, et juriidilise isiku nõuetele vastavuse programmid on üksnes kosmeetilised, ehk teiste sõnadega ilustavad tegelikkust.**

(23[...]) Parlamendiliikmetel ja muudel ametiisikutel võib olla uurimise või süüdistuse esitamise suhtes immunitet või nad võivad olla õiguslikult kaitstud, mis aitab tugevdada nende sõltumatust ja kaitsta neid põhjendamatute kaebuste eest, eelkõige selliste eest, mis esitatakse nende ametiülesannete täitmisel avaldatud arvamuste või neile antud häälte kohta. Samas võib immunitet siiski takistada korruptsioonisüütegude tulemuslikku uurimist ja nende eest süüdistuse esitamist, sealhulgas mõjutada selliste isikute kindlakstegemist, nende tegevuse uurimist või neile süüdistuse esitamist, kellel ei ole immuniteti ja kes võivad olla osalenud süüteos. [...] Seetõttu tuleks leida sobiv tasakaal ühelt poolt ametiisikutele nende ülesannete täitmiseks vajaliku tegevuse suhtes antud immunitedi või jurisdiktsiooniga seotud privileegide ning teiselt poolt korruptsioonisüütegude tulemusliku uurimise, nende eest süüdistuse esitamise või nendega seotud kohtuasjade lahendamise võimaluse vahel.

Liikmesriigid peaksid tagama, et riigiametnikele käesolevas direktiivis osutatud süütegude uurimise ja nende eest süüdistuse esitamise suhtes antud privileege ja immuniteti on võimalik ära võtta. Liikmesriigid ei peaks siiski olema kohustatud käesoleva direktiivi ülevõtmisel muutma oma põhiseadust ja põhiseaduslikke põhimõtteid. Käesoleva direktiivi sätete liikmesriigi õigusesse ülevõtmisel ja käesolevat direktiivi ülevõtvate riigisiseste õigusnormide kohaldamisel võetakse neid privileege ja immunitete täiel määral arvesse, sealhulgas austatakse saadikute ja liikmete mandaadivabadust. Käesolev direktiiv ei tohiks mõjutada huvide esindamise tunnustatud vormide seaduslikku kasutamist, mille eesmärk võib olla üritada avalikku otsustusprotsessi seaduspäraselt mõjutada, ilma et selleks vahetataks lubamatult eeliseid. Huvide esindamine on oluline, et saaks luua sellist poliitikat, mida kodanikuühiskond toetab ja mis toob seaduslikult avalikule sektorile kasu.

[...]

- (24[...]) Võttes **eelkõige** arvesse nii **teatavate** teo toimepanijate kui ka kuritegelikul teel saadud tulu liikuvust ning vajadust korraldada korruptsioonile vastu astumiseks keerukaid piiriüleseid uurimisi, peaksid kõik liikmesriigid kehtestama oma jurisdiktsiooni, et pädevatel asutustel oleks võimalik selliseid kuritegusid **tulemuslikult** uurida ja menetleda, [...] ka siis, kui tegu on täielikult või osaliselt toime pandud nende liikmesriigi territooriumil. Selle kohustuse raames peaksid liikmesriigid tagama, et neil oleks jurisdiktsioon muu hulgas olukordades, kus tegu on toime pandud nende territooriumil kasutatud infosüsteemi abil, olenemata sellest, kas see tehnoloogia asub nende territooriumil või mitte.
- (25[...]) Selleks et pädevatel asutustel oleks keerukateks uurimisteks ja süüdistuste esitamiseks piisavalt aega, nähakse käesoleva direktiiviga ette minimaalne aegumistähtaeg, mis võimaldab korruptsioonisüütegusid avastada, uurida, nende eest vastutusele võtta ja nende kohta kohtuotsuseid teha piisava aja jooksul pärast selliste süütegude toimepanemist, ilma et see mõjutaks neid liikmesriike, kes uurimise, süüdistuse esitamise ja täitmisele pööramise aegumistähtaegu ei kehtesta.

(26[...]) Korruptsioonisüütegusid [...] **võib olla** [...] keeruline tuvastada ja uurida, sest need toimuvad enamasti **varjatult**[...]. Seega jääb märkimisväärne osa korruptsioonisüütegudest avastamata ja kuritegelikud isikud saavad nautida oma korruptiivset tulu. Mida kauem aega korruptsioonisüüteo avastamiseks kulub, seda raskem on leida tõendeid. Seetõttu tuleks tagada, et õiguskaitseasutustel ja [...] **pädevatel asutustel** oleksid asjakohased uurimisvahendid, mille abil koguda vajalikke tõendeid korruptsioonisüütegude kohta, mis mõjutavad sageli mitut liikmesriiki. Lisaks peaksid liikmesriigid pakkuma tihedas koostöös Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Ametiga (CEPOL) piisavat koolitust, muu hulgas uurimisvahendite kasutamise kohta, et toimetada tulemuslikult menetlusi ning teha **kriminaaltulu tuvastamise** ja konfiskeerimise kontekstis edukalt kindlaks ja kvantifitseerida korruptiivset tulu. Peale selle hõlbustatakse käesoleva direktiiviga teabe ja tõendite kogumist: selles sätestatakse, et ametiasutusi aitavatele teo toimepanijatele kohaldatakse kergendavaid asjaolusid. **Õiguskaitse- ja õigusasutuste koolitus peaks hõlmama käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate süütegude kriminaaluurimist ja kriminaalmenetlust.**

(27[...]) Isikutele, kes annavad pädevatele ametiasutustele oma tööalase tegevuse käigus omandatud teavet varasemate, parasjagu toimuvate või kavandatavate korruptsioonitegude kohta, võidakse kätte maksta. Rikkumisest teavitajate teated võivad aga aidata õigusnormide järgimise tagamist parandada, sest pädevatel ametiasutustel on võimalik korruptsiooni tulemuslikult ennetada, avastada ja selle eest süüdistus esitada. Pidades silmas avalikku huvi kaitsta avaliku ja erasektori asutusi selliste tegude eest ning selleks et soodustada läbipaistvust, head valitsemistava ja vastutust, on vaja tagada tõhus kord, mis võimaldab rikkumisest teavitajatel kasutada konfidentsiaalseid kanaleid, hoiatada pädevaid ametiasutusi ja kaitsta neid kättemaksu eest. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/1937⁷ kohaldatakse liidu finantshuve kahjustavatest rikkumistest teatamise suhtes, millele on osutatud aluslepingu artiklis 325 ja neid on täpsustatud asjakohastes liidu meetmetes ning seega kohaldatakse kõnealust direktiivi kõigist Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2017/1371⁸ kohaldamisalasse kuuluvatest kuritegudest teatamise suhtes. Mis puudutab käesolevas direktiivis osutatud kuritegusid, tuleks direktiivi (EL) 2019/1937 kohaldada sellistest kuritegudest teatamise ja neist teatavate isikute kaitse suhtes kõnealuses direktiivis sätestatud tingimustel. Pädevad riiklikud ametiasutused peaksid **lisaks** tagama, et isikud, kes esitavad tõendeid või teevad kriminaaluurimiste käigus muul viisil koostööd, saavad kriminaalmenetluste kontekstis vajalikku kaitset, tuge ja abi, **kui see on asjakohane. Selline kaitse, tugi ja abi võivad hõlmata tunnistajakaitset, anonüümset ärakuulamist või tasuta õigusabi andmist.**

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019).

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

(28[...]) Meie demokraatlike riikide heaks toimimiseks on ülioluline, et neis oleksid olemas sõltumatud kodanikuühiskonna organisatsioonid, millel on keskne roll ELi aluseks olevate ühiste väärtuste alalhoidmisel. Neil organisatsioonidel on oluline järelevalvefunktsioon: nad juhivad tähelepanu õigusriigile avalduvatele ohtudele, aitavad kaasa sellele, et võimalikud isikud oma tegude eest vastutaksid, ja jälgivad, et peetaks kinni põhiõigustest. Liikmesriigid peaksid edendama kodanikuühiskonna osalust korruptsioonivastases tegevuses, **kui see on asjakohane**.

(29[...]) Meedia mitmekesisus ja meediavabadus on õigusriigi, demokraatliku vastutuse, võrdõiguslikkuse ja korruptsioonivastase võitluse peamised eeldused. Sõltumatul ja mitmekesisel meedial, eelkõige uurival ajakirjandusel, on tähtis roll ühiskonnaelus toimuva jälgimisel, võimalike korruptsioonijuhtumite ja ametialase aususega seotud rikkumiste avastamisel, teadlikkuse suurendamisel ja ametialase aususe edendamisel. Liikmesriikidel on kohustus tagada ajakirjanikele soodne keskkond, kaitsta nende turvalisust ning edendada ennetavalt meediavabadust ja meedia mitmekesisust. Komisjoni soovitus ajakirjanike kaitse, turvalisuse ja võimestamise kohta,⁹ samuti [...] **direktiiv (EL) 2024/1069**¹⁰ ja komisjoni soovitus, milles käsitletakse avalikus elus osalevate isikute kaitsmist ilmselgelt põhjendamatute nõuete või kuritarvituslike kohtumenetluste (avalikus elus osalemise vastased strateegilised hagid) eest,¹¹ sisaldavad olulisi kaitsemeetmeid ja standardeid, millega tagatakse, et ajakirjanikud, inimõiguste kaitsjad ja teised isikud saavad takistamatult oma ülesandeid täita.

⁹ Komisjoni 16. septembri 2021. aasta soovitus ajakirjanike ja teiste meediatöötajate kaitse, turvalisuse ja võimestamise tagamise kohta Euroopa Liidus (C(2021) 6650 final).

¹⁰ **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2004. aasta direktiiv (EL) 2024/1069, milles käsitletakse avalikus elus osalevate isikute kaitsmist ilmselgelt põhjendamatute nõuete või kuritarvituslike kohtumenetluste (avalikus elus osalemise vastased strateegilised hagid) eest.**

¹¹ Komisjoni soovitus, milles käsitletakse avalikus elus osalevate ajakirjanike ja inimõiguste kaitsjate kaitsmist ilmselgelt põhjendamatute või kuritarvituslike hagide eest (üldsuse osalemise vastased strateegilised hagid) (C(2022) 2428 final).

- (30[...]) Liikmesriigid peaksid koguma ja avaldama käesoleva direktiivi kohaldamisega seotud andmeid, et komisjon saaks neid kasutada ja analüüsida nii direktiivi järelevalve, rakendamise ja hindamise eesmärgil kui ka õigusriigi vahendite kohaldamiseks, näiteks õigusriigi olukorda käsitleva aastaaruande koostamiseks.
- (31[...]) Korruptsiooni tulemuslikuks takistamiseks on äärmiselt oluline, et korruptsioonisüütegude ennetamise, avastamise, uurimise ja nende eest süüdistuse esitamisega tegelevad pädevad ametiasutused vahetaksid omavahel tõhusalt teavet. Liikmesriigid peaksid tagama, et teabevahetus toimuks ladusalt ja aegsasti ning kooskõlas riigisisese ja liidu õigusega. Käesolev direktiiv, millega sätestatakse ühised korruptsioonisüütegude määratlused, peaks ühtlasi moodustama baasi pädevate ametiasutuste vahelisele teabevahetusele ja koostööle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivide (EL) XX/2023,¹² (EL) 2019/1153,¹³ (EL) 2016/681,¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) 2018/1240,¹⁵ (EL) 2018/1862¹⁶ ja (EL) nr 603/2013¹⁷ ning nõukogu otsuse 2008/633/JSK¹⁸ alusel.

¹² Vt ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb liikmesriikide õiguskaitseasutuste vahelist teabevahetust ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2006/960/JSK (COM(2021) 782 final).

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1153, millega kehtestatakse normid finants- ja muu teabe kasutamise hõlbustamiseks teatavate kuritegude tõkestamisel, avastamisel, uurimisel ja nende eest vastutusele võtmisel ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 2000/642/JSK (ELT L 186, 11.7.2019, lk 122).

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/681, mis käsitleb broneeringuinfo kasutamist terroriaktide ja raskete kuritegude ennetamiseks, avastamiseks, uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks (ELT L 119, 4.5.2016, lk 132), II lisa, punkt 6.

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. septembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1240, millega luuakse Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteem (ETIAS) ning muudetakse määrusi (EL) nr 1077/2011, (EL) nr 515/2014, (EL) 2016/399, (EL) 2016/1624 ja (EL) 2017/2226 (ELT L 236, 19.9.2018, lk 1), lisa, punkt 7.

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1862, milles käsitletakse Schengeni infosüsteemi (SIS) loomist, toimimist ja kasutamist politseikoostöös ja kriminaalasjades tehtavas õigusalas koostöös ning millega muudetakse nõukogu otsust 2007/533/JSK ja tunnistatakse see kehtetuks ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1986/2006 ning komisjoni otsus 2010/261/EL (ELT L 312, 7.12.2018, lk 56). SIS II käsitlevas nõukogu otsuses viidatakse korruptsioonile kaudselt – selle kohaldamisala on piiratud viitega Euroopa vahistamismäärusele (näiteks artiklis 8).

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 603/2013, millega luuakse sõrmejälgede võrdlemise Eurodac-süsteem määruse (EL) nr 604/2013 (millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud

(32[...]) Korruptsioon on valdkondadevaheline probleem, ent selle negatiivsed ilmingud on eri sektorites erinevad, nagu ka sobivaim viis nende lahendamiseks. Seepärast peaksid liikmesriigid olukorda **vajaduse korral** korrapäraselt hindama, et teha kindlaks sektorid **või elukutsed**, kus korruptsioonioht on kõige suurem, ning töötama välja [...] **meetmed, näiteks riiklikud kavad**, mille abil tegeleda peamiste riskidega neis sektorites, võttes muu hulgas, [...] **kui see on asjakohane**, teadlikkuse suurendamise meetmeid, mis on kohandatud kindlakstehtud sektorite **ja elukutsete** eripärale. Liikmesriigid, kellel on olemas riigisisene ulatuslik korruptsioonivastane strateegia, võivad oma **meetmeid** [...] järgida selle strateegia raames, eeldusel et **vajaduse korral** hinnatakse riske ja vaadatakse meetmeid läbi [...]. Näiteks kuuluvad investoritele elamisloa andmise kavad selliste sektorite hulka, milles valitseb suur korruptsioonioht,¹⁹ ning seepärast tuleks need kaasata kõige suuremas korruptsiooniohus olevate sektorite hindamisse ning liikmesriigid peaksid neid samuti käsitlema käesoleva direktiiviga ette nähtud koolituste raames.

rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest) tõhusaks kohaldamiseks ning mis käsitleb liikmesriikide õiguskaitseasutuste ja Europoli taotlusi sõrmejälgede andmete võrdlemiseks Eurodac-süsteemi andmetega õiguskaitse eesmärgil ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1077/2011, millega asutatakse Euroopa amet vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimiseks (ELT L 180, 29.6.2013, lk 1).

¹⁸ Nõukogu 23. juuni 2008. aasta otsus 2008/633/JSK, mis käsitleb liikmesriikide määratud ametiasutuste ja Europoli juurdepääsu viisainfosüsteemile (VIS) terroriaktide ja muude raskete kuritegude vältimise, avastamise ja uurimise eesmärkidel (ELT L 218, 13.8.2008, lk 129). VISi käsitlevas nõukogu otsuses viidatakse õiguskaitse osas korruptsioonile kaudselt – selle kohaldamisala on piiratud viitega Euroopa vahistamismäärusele (põhjenduses 6).

¹⁹ Komisjoni 23. jaanuari 2019. aasta aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Investoritele kodakondsuse ja elamisloa andmise kavad Euroopa Liidus“ (COM(2019) 12 final).

[...] ²⁰ [...]

(33[...]) Käesoleva direktiivi rakendamiseks tuleks tagada, et [...] **riiklikke** finantshuve ja **liidu** [...] finantshuve kaitstakse ühtemoodi.

(34[...]) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki kehtestada kõikides liikmesriikides korruptsiooni suhtes mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad kriminaalkaristused ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda direktiivi ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(35[...]) Kuna kriminaalkaristused peaksid avaldama hoiatavat mõju, tuleb nende kehtestamisel pöörata eriti suurt tähelepanu põhiõigustele. Käesolevas direktiivis austatakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „harta“) tunnustatud põhiõigusi ja põhimõtteid, eelkõige õigust vabadusele ja turvalisusele, õigust isikuandmete kaitsele, kutsevabadust ja õigust teha tööd, ettevõtlusvabadust, õigust omandile, õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele, süütuse presumptsiooni ja kaitseõigust, kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtet ning *ne bis in idem* põhimõtet.

²⁰ [...]

(36[...]) [...]Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on Iirimaa **oma 10. juuli 2023. aasta kirjaga** teatanud soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel.

[...]

(37[...]) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud Taani seisukohta käsitleva protokoll (nr 22) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel, mistõttu see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav. Nõukogu raamotsus 2003/568/JSK on Taani suhtes endiselt siduv ja kohaldatav,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

1. PEATÜKK – ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimise ja kohaldamisala

Käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumnormid kuritegude määratlemiseks ning **kriminaal- ja muude karistuste** määramiseks korruptsiooni valdkonnas ning meetmed korruptsiooni paremaks ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

1[...]. „vara“ – rahalised vahendid või igasugune vara, nii kehaline kui ka kehatu, nii kinnis- kui ka vallasvara, nii materiaalne kui ka mittemateriaalne vara, samuti sellise vara omandiõigust või muid selle varaga seotud õigusi tõendavad mis tahes vormis dokumendid või aktid, sealhulgas elektroonilised ja digitaalsed dokumendid ja aktid;

2 [...]. „ametiisik“:

a) liidu ametnik või liikmesriigi või kolmanda riigi ametnik;

i. [...], liidu ametnik – isik, kes on:

[...]

[...]a. ametnik või muu lepinguline töötaja nõukogu määrusega (EMÜ, Euratom, ESTÜ) nr 259/68 kehtestatud Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade ning liidu muude teenistujate teenistustingimuste (edaspidi „personalieeskirjad“) tähenduses;

[...]b. liikmesriigi või avalik-õigusliku või eraõigusliku organi poolt liidu juurde lähetatud ja kes täidab liidu ametnike või muude teenistujate ülesannetega võrdväärseid ametiülesandeid;

Liidu institutsiooni, organi või asutuse liikmeid ja selliste organite töötajaid käsitatakse liidu ametnikena, kui nende suhtes ei kohaldata personalieeskirju;

ii. „riigiametnik“ – isik, kes töötab riigi, piirkonna või kohalikul tasandil täidesaatvat, haldus- või kohtuvõimu teostaval ametikohal ametisse nimetamise või valimise alusel või lepingu alusel tööle võetud, alaliselt või ajutiselt, tasu eest või tasuta, olenemata teenistusstaazist. Kõik riigi, piirkonna või kohalikul tasandil seadusandlikku võimu teostaval ametikohal töötavaid isikuid [...] **käsitatakse riigiametnikena vastavalt riigisisesele õigusele;**

iii. „kõrgema tasandi ametiisikud“ – ametiisikud, kellele on usaldatud oluliste täidesaatvate, halduslike, seadusandlike või kohtulike ametiülesannete täitmine vastavalt riigisisesele õigusele. Käesoleva direktiivi kõrgema tasandi ametiisikuid käsitlevaid sätteid mõistetakse nii, et need ei piira liikmesriikide põhiseaduse või seadustega kehtestatud immunitetide ja privileegide kohaldamist;

- b) muu isik, kes on määratud täitma ja täidab avaliku teenistuse ülesannet, sealhulgas kas liikmesriigi või kolmanda riigi ametiasutuse volitatud või selle alluvuses töötavad isikud vastavalt riigisisesele õigusele;
- c) isik, kes on määratud rahvusvahelise organisatsiooni või rahvusvahelise kohtu avaliku teenistuse ülesandeid täitma ja täidab neid vastavalt riigisisesele õigusele;

3[...]. „vahekohtunik“ – isik, kes peab vahekohtu kokkuleppe alusel tegema õiguslikult siduva otsuse vaidlustes, mille on algatanud vahekohtu kokkuleppe pooled, kui nende staatus on sätestatud riigisiseses õiguses;

4[...]. „vandekohtunik“ – isik, kes tegutseb kollegiaalse kogu liikmena, kes kooskõlas riigisisese õigusega vastutab süüdistatava süü üle otsustamise eest kohtuliku arutelu raames;

5[...]. „kohustuse rikkumine“ – vähemalt igasugune [...] selline käitumine, millega rikutakse mõnda seadusjärgset kohustust või olenevalt olukorrast ametialaseid eeskirju või suuniseid, mida kohaldatakse erasektori üksuses, mida isik mis tahes funktsioonis kas juhib või mille heaks ta töötab;

6[...]. „juriidiline isik“ – iga üksus, millel on kohaldatava riigisisese õiguse alusel juriidilise isiku staatus, välja arvatud riigid või riigivõimu teostavad avaliku sektori asutused ning rahvusvahelised avalik-õiguslikud organisatsioonid.

[...]

[...]

[...]

[...]

[...]

[...]

[...]

[...]

[...]

[...]

[...]

[...]

[...]

2. PEATÜKK – KORRUPTSIOONISÜÜTEOD

Artikkel 7

Altkäemaksu andmine ja/või võtmine avalikus sektoris

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et järgmised teod on karistatavad kuriteona, kui need on toime pandud tahtlikult:
 - a) mis tahes **põhjendamatu** eelise lubamine, pakkumine või andmine ametiisikule otse või vahendaja kaudu ametiisiku enda või kolmanda isiku jaoks vastutasuna selle eest, et see ametiisik paneks oma ametiülesannete täitmisel toime mingi teo või hoiduks mingi teo toime panemisest (aktiivne altkäemaks);
 - b) mis tahes põhjendamatu eelise nõudmine või saamine ametiisiku poolt või **selle pakkumise vastuvõtmine või** sellise eelise lubamine otse või vahendaja kaudu **selle** [...] ametiisiku enda või kolmanda isiku jaoks vastutasuna selle eest, et ametiisik paneks ametiülesannete täitmisel toime mingi teo või hoiduks mingi teo toime panemisest (passiivne altkäemaks).
2. Lõike 1 kohaldamisel käsitatakse vahekohtunikke ja vandekohtunikke ametiisikutena.

Artikkel 8

Altkäemaksu andmine ja/või võtmine erasektoris

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et järgmised teod on karistatavad kuriteona, kui need on toime pandud tahtlikult ning majandus-, finants- **või** äri[...]tegevuse raames:

- a) mis tahes põhjendamatu eelise lubamine, pakkumine või andmine erasektori üksust **mis tahes funktsioonis** juhtivale või selle heaks töötavale isikule otse või vahendaja kaudu selle isiku enda või kolmanda isiku jaoks vastutasuna selle eest, et see isik paneks oma kohustusi rikkudes toime mingi teo või hoiduks mingi teo toime panemisest (aktiivne altkäemaks);
- b) mis tahes põhjendamatu eelise nõudmine või saamine erasektori üksust **mis tahes funktsioonis juhtiva** või selle heaks töötava isiku poolt või **selle pakkumise vastuvõtmine või** sellise eelise lubamine otse või vahendaja kaudu sellise isiku enda või kolmanda isiku jaoks vastutasuna selle eest, et see isik paneks oma kohustusi rikkudes toime mingi teo või hoiduks mingi teo toime panemisest (passiivne altkäemaks).

Artikkel 9

Omastamine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et vara **mitte-eesmärgipärane eraldamine, väljamaksmine, omastamine või kasutamine ametiisiku poolt, kui selle vara haldamine on talle otse või kaudselt usaldatud, mis annab sellele ametiisikule või mõnele teisele isikule või üksusele eelise, [...]** on karistatav kuriteona, kui **see kahjustab asjaomase avalik-õigusliku või eraõigusliku üksuse finantshuve ja on toime pandud tahtlikult.**

[...]

[...]

2. Liikmesriigid võivad võtta vajalikke meetmeid tagamaks, et vara mitte-eesmärgipärane eraldamine, väljamaksmine, omastamine või kasutamine majandus-, finants- või äri[...]tegevuse raames erasektori üksust mis tahes funktsioonis juhtiva või selle heaks töötava isiku poolt, kui selle vara haldamine on talle otse või kaudselt usaldatud, **mis annab sellele isikule või mõnele teisele isikule või üksusele eelise, on karistatav kuriteona, kui see kahjustab asjaomase avalik-õigusliku või eraõigusliku üksuse finantshuve ja on toime pandud tahtlikult.**

Artikkel 10

Mõjuvõimuga kauplemine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et järgmised teod on karistatavad kuriteona, kui need on toime pandud tahtlikult:
 - a) mis tahes põhjendamatu eelise lubamine, pakkumine või andmine otse või vahendaja kaudu mis tahes [...] isikule [...], et [...] **ebaseaduslikult [...] mõjutada otsust või meedet, mida see ametiisik peab võtma oma ametiülesannete täitmisel**, eesmärgiga ametiisikult põhjendamatu eelis saada;
 - b) mis tahes põhjendamatu eelise nõudmine või saamine või **selle pakkumise vastuvõtmine või** sellise eelise lubamine **mis tahes** isiku poolt, et [...] **ebaseaduslikult mõjutada otsust või meedet, mida ametiisik peab tegema oma ametiülesannete täitmisel**, eesmärgiga ametiisikult põhjendamatu eelis saada.
2. Lõikes 1 osutatud teo kuriteona karistamiseks ei ole oluline, kas mõju ka tegelikult avaldatakse või kas [...] mõju annab soovitud tulemusi.

Artikkel 11

Ametiseisundi kuritarvitamine

Liikmesriigid **võivad võtta** [...] vajalikke meetmeid tagamaks, [...] et seadust rikkudes teo tegemine või tegemata jätmine ametiisiku poolt oma ametiülesannete täitmisel eesmärgiga saada endale või kolmandale isikule põhjendamatu eelis, **on karistatav kuriteona, kui see on toime pandud tahtlikult.**

[...]

Artikkel 12

Õigusemõistmise takistamine

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et järgmised teod on karistatavad **ühe või mitme** kuriteona, kui need on toime pandud tahtlikult:

1. otse või kolmanda isiku abil füüsilise jõu kasutamine, ähvardamine või hirmutamine või **põhjendamatu** eelise lubamine, pakkumine või andmine valeütluste andmise või ütluste andmise või tõendite esitamisse sekkumise eest menetluses, mille raames käsitletakse mõnda artiklites 7–10, 13 ja 14 osutatud süüteo **toimepanemist**;
2. otse või kolmanda isiku abil füüsilise jõu kasutamine, ähvardamine või hirmutamine, et sekkuda õigus- või õiguskaitseasutuse töötaja ametikohustuste täitmisse seoses mõne artiklites 7–10, 13 ja 14 osutatud kuriteo **toimepanemisega**.

Artikkel 13

Korruptsioonisüütegude kaudu rikastumine

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et sellise vara tahtlik omandamine, valdamine või kasutamine ametiisiku poolt, mille kohta see ametiisik teab **kättesaamise ajal, et see vara** on saadud mõne artiklites 7–10, 12 ja 14 sätestatud süüteo toimepanemisest **mõne teise ametiisiku poolt**, on karistatav kuriteona.

Artikkel 14

Kuriteole kihutamine [...] ja sellele kaasaaitamine [...]

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 7–10 ja 12–13 osutatud tegudele kihutamine on karistatav kuriteona.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 7–10 ja 12–13 osutatud tegudele kaasaaitamine on karistatav kuriteona.

[...]

Artikkel 15

Füüsilistele isikutele kohaldatavad karistused ja meetmed

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 7–**10 ja 12–14** osutatud kuritegude eest on ette nähtud mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad kriminaalkaristused.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, millega tagada, et:
 - a) artiklis 7 osutatud kuritegude, **kui ametiisik on teo toime pannud oma ametikohustusi rikkudes**, ja artikli 9 punktis a osutatud kuritegude eest karistatakse vähemalt [...]nelja-aastase maksimaalse vangistusega;
 - b) artiklis 7 osutatud kuritegude, **kui ametiisik ei riku teo toimepanemisel oma ametikohustusi**, artiklis 8, [...] artikli 9 punktis b ja artiklis 10 osutatud kuritegude eest karistatakse vähemalt [...]kolmeaastase maksimaalse vangistusega; ning
 - c) artiklis 13 osutatud kuriteo eest karistatakse vähemalt [...]kaheaastase maksimaalse vangistusega.

3. [...]Liikmesriigid võivad sätestada, et artiklis 9 kirjeldatud tegusid ei käsitata kuriteona, kui sellega kaasnev eelis või kahju on väiksem kui 10 000 eurot.
4. Ilma et see piiraks lõigete 1 [...] ja 2 kohaldamist, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 7–10 ja 12–14 osutatud süüte toimepanemises süüdi mõistetud füüsilistele isikutele võib kohaldada [...] täiendavaid kriminaal- või muid karistusi või meetmeid, [...]mis on proportsionaalsed teo raskusastmega ja mis võivad olla järgmised:
- a) rahatrahvid;
 - b) avalikust ametist tagandamine, ametitegevuse peatamine ja teisele ametikohale üleviimine;
 - c) keeld:
 - i) töötada avalikul ametikohal;
 - ii) täita avaliku teenistuse ülesannet;
 - iii) töötada sellise juriidilise isiku alluvuses, mis on täielikult või osaliselt liikmesriigi omanduses;
 - iv) tegeleda äri[...]tegevusega, mille tulemusel asjaomane süütegu toime pandi või mis võimaldas seda teha;

[...]

[...]d)nende lubade ja volituste kehtetuks tunnistamine, mis on antud tegevuseks, mille tulemusel asjaomane süütegu toime pandi või mis võimaldas seda teha ning

[...]e) avaliku sektori vahendite saamise võimalusest ilmajätmine, sh hankemenetlustest kõrvaldamine ning toetustest, kontsessioonidest **ja litsentsidest** ilmajätmine. [...]

Artikkel 16

Juriidiliste isikute vastutus

1. Liikmesriigid tagavad, et juriidilisi isikuid saab võtta vastutusele artiklites 7–10 ja 12–14 osutatud [...] sümtegude eest, **kui sellised sümteod on** nende juriidiliste isikute kasuks toime pannud isik, **kes on** juriidilises isikus juhtival kohal ning kelle tegutsemine **iseseisvalt või kõnealuse juriidilise isiku organi osana** põhineb järgmisel:
 - a) õigus juriidilist isikut esindada;
 - b) õigus teha juriidilise isiku nimel otsuseid või
 - c) õigus juriidilist isikut kontrollida.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et juriidilist isikut saab võtta vastutusele, juhul kui lõikes 1 osutatud isiku järelevalve või kontrolli puudumine on võimaldanud panna juriidilise isiku või **selle alluvuses oleva isiku** kasuks toime [...] artiklites 7–10 ja 12–14 osutatud sümteod.
3. Lõigete 1 ja 2 kohane juriidiliste isikute vastutus ei välista kriminaalmenetlust füüsiliste isikute suhtes, kes on **pannud toime** [...] artiklites 7–10 ja 12–14 osutatud kuritegusid, neile kihutanud [...] või on olnud nende kaasosalised.

Artikkel 17

Juriidilistele isikutele kohaldatavad karistused ja meetmed

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 16 lõike 1 või 2 kohaselt [...]vastutusele võetud juriidilisele isikule nähakse ette mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad **kriminaal- või muud karistused või kriminaal- või muud meetmed**.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et karistused või meetmed juriidilistele isikutele, kes on vastutusele võetud vastavalt artikli 16 lõikele 1 või 2 artiklites 7–10 ja 12–14 osutatud süütegude eest, hõlmavad kriminaalõiguslikke või muid trahve, mille suurus on proportsionaalne teo raskusastmega ning asjaomase juriidilise isiku individuaalsete, rahaliste ja muude asjaoludega, ning võivad hõlmata muid kriminaalkaristusi või muid karistusi või kriminaal- või muid meetmeid, mis on proportsionaalsed teo raskusastmega, näiteks:
 - [...]
 - a[...]) riiklike hüvitiste või abi saamise õigusest ilmajätmine;
 - b[...]) avaliku sektori vahendite saamise võimalusest ilmajätmine, sealhulgas hankemenetlustest kõrvalejätmine ning toetustest, kontsessioonidest ja litsentsidest ilmajätmine;
 - c[...]) ajutine või alaline äritegevuse keeld;
 - d[...]) nende lubade ja volituste kehtetuks tunnistamine, mis on antud tegevuseks, mille tulemusel asjaomane süütegu toime pandi või mis võimaldas seda teha;
 - e[...]) [...]avaliku sektori asutuste võimalus tunnistada kehtetuks või tühistada [...]leping, mille raames süütegu toime pandi;

f[...]) [...]kohtuliku järelevalve alla võtmine;

g[...]) [...]sundlõpetamine ning

h[...]) süüteo toimepanekuks kasutatud üksuste [...] sulgemine.

3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et vähemalt artikli 16 lõike 1 kohaselt vastutusele võetud juriidiliste isikute puhul karistatakse artiklites 7–10 ja 13 osutatud süütegude eest kriminaalõiguslike või muude trahvidega, mille suurus on proportsionaalne teo raskusastme ning asjaomase juriidilise isiku individuaalsete, rahaliste ja muude asjaoludega. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et selliste trahvide ülemmäär ei ole väiksem kui:

- a) artiklites 7–9 osutatud süütegude korral 5 % juriidilise isiku ülemaailmsest kogukäibest kas süüteo toimepanemisele eelnenud majandusaastal või trahvi määramise otsuse tegemisele eelnenud majandusaastal;**
- b) artiklites 10, 12 ja 13 osutatud süütegude korral 3 % juriidilise isiku ülemaailmsest kogukäibest kas süüteo toimepanemisele eelnenud majandusaastal või trahvi määramise otsuse tegemisele eelnenud majandusaastal;**

või alternatiivina

- c) 40 miljonile eurole vastav summa artiklites 7–9 osutatud süütegude puhul ning 24 miljonile eurole vastav summa artiklites 10, 12 ja 13 osutatud süütegude puhul.**

Liikmesriigid võivad kehtestada normid juhtudeks, kui trahvisummat ei ole võimalik kindlaks määrata selle alusel, mis oli juriidilise isiku ülemaailmne kogukäive süüteo toimepanemisele eelnenud majandusaastal või rahalise karistuse mõistmisele või trahvi määramise otsuse tegemisele eelnenud majandusaastal.

Artikkel 18

Raskendavad [...] asjaolud

[...] Kui järgmised asjaolud ei kuulu juba artiklites 7–10, 12 ja 13 osutatud süütegude koosseisu, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 7–10 ja 12–14 osutatud süütegude puhul võib ühte või mitut järgmistest asjaoludest käsitada raskendava asjaoluna kooskõlas riigisisese õigusega:

- a) teo toimepanija on kõrgema tasandi ametiisik;
- b) teo toimepanija on eelnevalt mõistetud lõpliku kohtuotsusega süüdi artiklites 7–10 ja 12–14 osutatud süütegudega sarnastes süütegudes;
- c) teo toimepanija sai olulist kasu või süütegu põhjustas olulist kahju, kui seda on võimalik kindlaks teha;

[...]

[...]d) teo toimepanija tegeleb ametialaselt kuritegude uurimise, nende eest süüdistuse esitamise või nendega seotud kohtuasjade lahendamisega;

[...]e) tegu pandi toime kuritegeliku ühenduse raames raamotsuse 2008/841/JSK²¹ tähenduses. ning

²¹ Nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta raamotsus 2008/841/JSK organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta (ELT L 300, lk 42).

[...] ²²[...]

Artikkel 18a

Kergendavad asjaolud

[...] Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 7–10 ja 12–14 osutatud süütegude puhul võib ühte või mitut järgmistest asjaoludest käsitada kergendava asjaoluna kooskõlas riigisisese õigusega:

- a) teo toimepanija annab pädevatele ametiasutustele teavet, mida need asutused ei oleks muul viisil saanud, ja aitab neil:
 - i) kindlaks teha või kohtu ette tuua teisi teo toimepanijaid või
 - ii) hankida tõendeid;

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73–117).

- b) välja arvatud juhul, kui see on alus vastutuse välistamiseks, siis kui [...] mistahes artiklites 7–10 ja 12–14 osutatud süütegude eest võetakse vastutusele juriidiline isik ning viimane on enne või pärast süüteo toimepanemist rakendanud korruptsiooni ennetamiseks tõhusat sisekontrolli, eetikareegleid ja nõuetele vastavuse programme ning
- c) kui mistahes artiklites 7–10 ja 12–14 osutatud süütegude eest võetakse vastutusele juriidiline isik ning viimane on pärast süüteo avastamist sellest pädevatele ametiasutustele kiiresti ja vabatahtlikult teatanud ning parandusmeetmeid võtnud.

Punktides b ja c osutatud kergendavaid asjaolusid [...] kohaldatakse üksnes juriidiliste isikute suhtes.

Artikkel 19

Privileegid või immuniteet korruptsioonisüütegude uurimise ja nende eest süüdistuse esitamise suhtes

Välja arvatud juhul, kui see on vastuolus nende õigussüsteemi, põhiseaduse ja põhiseaduslike põhimõtetega, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et riigiametnikele käesolevas direktiivis osutatud kuritegude uurimise ja nende eest süüdistuse esitamise suhtes antud privileege või immuniteeti on võimalik ära võtta [...].

Artikkel 20

Jurisdiktsioon

1. **Iga liikmesriik võtab vajalikud meetmed, et kehtestada käesolevas direktiivis osutatud kuritegude üle oma jurisdiktsioon, kui:**
 - a) süütegu on tervikuna või osaliselt toime pandud **tema** territooriumil;
 - b) teo toimepanija on **tema** [...] kodanik.

[...].
2. **Liikmesriik teavitab komisjoni otsusest oma jurisdiktsiooni laiendada ühele või mitmele käesolevas direktiivis osutatud süüteole, mis on toime pandud väljaspool tema territooriumi, kui:**
 - a) teo toimepanija peamine elukoht asub selle liikmesriigi territooriumil;
 - b) süütegu on toime pandud tema kodaniku või alalise elaniku vastu;
 - c) süütegu on toime pandud tema territooriumil asuva juriidilise isiku kasuks;
 - d) süütegu on toime pandud juriidilise isiku kasuks seoses äritegevusega, mis toimub kas tervikuna või osaliselt tema territooriumil.

[...]3. Kui käesolevas direktiivis osutatud kuritegu kuulub mitme liikmesriigi jurisdiktsiooni, määravad **need asjaomased** liikmesriigid üheskoos kindlaks, milline liikmesriik kriminaalmenetlust toimetab. Vajaduse korral edastatakse asi kooskõlas nõukogu raamotsuse 2009/948/JSK²³ artikliga 12 Eurojustile.

[...]4. Lõike 1 punktis b osutatud juhtudel **võtavad** [...] liikmesriigid **vajalikke meetmeid tagamaks**, et **nende** jurisdiktsiooni teostamise eelduseks ei ole tingimus, et süüdistuse saab esitada üksnes pärast kuriteo toimepanemise riigilt selle kohta teate saamist või pärast seda, kui kuriteo toimepanemise riigis [...] on sellest teatatud.

Artikkel 21

[...] Aegumistähtajad

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et kehtestada aegumistähtajad, **mis võimaldavad** artiklites 7–10 ja 12–14 osutatud kuritegude **uurimist, nende eest süüdistuse esitamist, nende kohtulikku menetlemist ja kohtuotsuse tegemist** piisava aja jooksul pärast kuritegude toimepanemist, et neid tulemuslikult menetleda.

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et kehtestada aegumistähtaeg, mis võimaldab artiklites 7–10 ja 12–14 osutatud kuriteo eest lõpliku kohtuotsusega mõistetud karistusi täitmisele pöörata piisava aja jooksul pärast süüdimõistva otsuse tegemist.

²³ Nõukogu 30. novembri 2009. aasta raamotsus 2009/948/JSK kohtualluvuskonfliktide vältimise ja lahendamise kohta kriminaalmenetluses (ELT L 328, 15.12.2009, lk 42).

2. Lõike 1 esimeses lõigus osutatud aegumistähtaeg [...]on järgmine:

- a) [...] vähemalt viis aastat alates sellise kuriteo toimepanemisest [...], mille eest karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt neli aastat;
- b) [...] vähemalt kolm aastat alates sellise kuriteo toimepanemisest [...], mille eest karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt kaks aastat;

[...].

[...]

[...]3. [...]Lõike 1teises lõigus osutatud aegumistähtaeg on järgmine:

- a) vähemalt viis aastat lõpliku süüdimõistva otsuse kuupäevast järgmistel juhtudel:
 - i) üle ühe aasta pikkune vangistus, või alternatiivina
 - ii) vangistus kuriteo eest, mille eest karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt neli aastat;
- b) vähemalt kolm aastat lõpliku süüdimõistva otsuse kuupäevast järgmistel juhtudel:
 - i) kuni ühe aasta pikkune vangistus, või alternatiivina
 - ii) vangistus kuriteo eest, mille eest karistatakse vangistusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt kaks aastat.

[...]

[...] **4.** Erandina **lõigetest 2 ja 3** võivad liikmesriigid kehtestada aegumistähtaja, [...] **mis on lühem kui viis aastat, ent mitte lühem kui kolm aastat**, tingimusel et [...] selle **aegumistähtaja** kulgemist on võimalik teatavate toimingute korral katkestada või peatada.
[...]

3. PEATÜKK – ENNETAMINE, ARUANDLUS JA UURIMINE

Artikkel 3

Korruptsiooni ennetamine

1. Liikmesriigid võtavad asjakohaseid meetmeid, [...] et suurendada üldsuse teadlikkust korruptsiooni kahjulikkusest ja **võttes eesmärgiks** vähendada korruptsioonisüütegude toimepanemist ja korruptsiooniohtu üldiselt.
2. Liikmesriigid võtavad korruptsiooni ennetamiseks meetmeid, millega tagada avalikus halduses ja avaliku sektori otsuste tegemisel [...] **piisaval tasemel** läbipaistvus ja vastutus.
3. Liikmesriigid võtavad meetmeid tagamaks, et [...] korruptsiooni ennetavad vahendid **oleksid kehtestatud. Nende seas võib olla näiteks asjakohane** [...] avatud juurdepääs avalikku huvi pakkuvale teabele, [...] normid huvide konfliktide avalikustamiseks ja haldamiseks avalikus sektoris, [...] normid **riigiametnike** vara **deklareerimiseks riigisisese õiguse kohaselt** [...] ning [...] normid, millega reguleeritakse era- ja avaliku sektori vahelist suhtlust.

4. Liikmesriigid **tagavad, et** [...] meetmed korruptsiooni ennetamiseks nii avalikus kui ka erasektoris **oleksid olemas** ning kannavad hoolt selle eest, et need meetmed oleksid kohandatud konkreetsetes tegevusvaldkondades valitsevatele spetsiifilistele ohtudele. Sellised meetmed sisaldavad vähemalt samme, mida astutakse ametialase aususe tugevdamiseks ja korruptsioonivõimaluste ennetamiseks:
- a) kõrgema tasandi ametiisikute seas;
 - b) õiguskaitse- ja õigusasutuste [...] seas, sealhulgas võetakse meetmeid, mis on seotud nende ametisse nimetamise ja käitumisega[...].
5. Liikmesriigid [...] hindavad **vajaduse korral** olukorda, et teha kindlaks sektorid **või elukutsed**, kus korruptsioonioht on kõige suurem, **ning töötavad välja meetmed tuvastatud sektorite või elukutsete peamiste riskidega tegelemiseks**.
6. Hindamise järel korraldavad liikmesriigid **vastavalt asjakohasusele** [...] teadlikkuse suurendamisele, sealhulgas eetikareeglitele pühendatud tegevusi, mis on kohandatud **lõikes 5** kindlakstehtud sektorite **või elukutsete** eripärale. [...]
- [...]
7. Vajaduse korral võtavad liikmesriigid meetmeid, et edendada kodanikuühiskonna, valitsusväliste organisatsioonide ja kogukonnapõhiste organisatsioonide osalust korruptsioonivastases tegevuses.

[...] Korruptsioonivastased asutused või organisatsioonilised üksused

1. Selleks et edendada ühistel alustel korruptsioonivastast võitlust, [...] tagavad liikmesriigid, et olemas on üks või mitu asutust või organisatsioonilist üksust, kelle ülesanne on korruptsiooni ennetamine.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed [...] selle tagamiseks, et olemas on üks või mitu asutust või organisatsioonilist üksust, kelle ülesanne on korruptsiooni tõkestamine.
3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et lõigetes 1 ja 2 osutatud asutused või üksused saavad tegutseda põhjendamatult sekkumiseta, ning vajaduse korral teevad otsuseid või annavad soovitusi õigus- ja haldusnormidega kehtestatud läbipaistva korra kohaselt.

[...]

[...]

Artikkel 5

Ressursid

Liikmesriigid [...] tagavad, et **artikli 4 lõigetes 1 ja 2 osutatud asutustel või organisatsioonilistel üksustel** [...] on piisav arv kvalifitseeritud töötajaid ning rahalised, tehnilised ja tehnoloogilised ressursid, et nad saaksid tulemuslikult täita käesoleva direktiivi rakendamisega seotud ülesandeid.

Artikkel 6

Koolitus

1. Iga liikmesriik võtab vajalikud meetmed, **et pakkuda** [...] oma riigiametnikele [...] koolitust, et nad oleksid suutelised ära tundma eri korruptsioonivorme ja -ohte, mis võivad nende kohustuste täitmisel ette tulla, ning reageerima aegsasti ja sobival viisil igasugusele kahtlasele tegevusele.
2. **Ilma et see piiraks kohtusüsteemi sõltumatust ja kohtusüsteemi korralduse erinevusi kogu liidus,** [...] võtab iga liikmesriik vajalikud meetmed, et [...] pakkuda [...] spetsiaalset [...] koolitust [...] käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate süütegude kriminaaluurimise ja kriminaalmenetluse eest vastutavate õiguskaitse- ja kohtuasutustele.

Artikkel 22

*Süütegudest teatavate või **nende** uurimisele kaasa aitavate isikute kaitse*

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et käesoleva direktiivi artiklites 7–14 osutatud süütegudest teatamise suhtes ja sellistest süütegudest teatavate isikute kaitse küsimustes kohaldatakse direktiivi (EL) 2019/1937²⁴ **selles direktiivis sätestatud tingimustel**.
2. Lisaks lõikes 1 osutatud meetmetele **võtavad** liikmesriigid **meetmeid tagamaks**, et igaühele [...], kes teatab käesolevas direktiivis osutatud süütegudest ja esitab tõendeid või teeb muul viisil **pädevate asutustega** koostööd [...] **antakse** kriminaalmenetluse raames **kooskõlas riigisisese õigusega juurdepääs kaitse-, toetus- ja abimeetmetele**.

Artikkel 23

Uurimisvahendid

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et käesolevas direktiivis osutatud süütegude uurimiseks või nende eest süüdistuste esitamiseks oleksid olemas tõhusad **ja proportsionaalsed** uurimisvahendid [...].

Asjakohasel juhul hõlmavad need vahendid spetsiaalseid uurimisvahendeid, näiteks organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses või muude raskete kuritegude puhul kasutatavaid vahendeid.

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019, lk 17–56).

4. PEATÜKK – KOORDINEERIMINE JA KOOSTÖÖ

Artikkel 24

Koostöö liikmesriikide [...] ning liidu organite ja asutuste vahel

Kui tekib kahtlus, et käesolevas direktiivis osutatud kuritegu on piiriülene, kaaluvad asjaomaste liikmesriikide pädevad asutused selle kuriteoga seotud teabe edastamist asjaomastele pädevatele liidu organitele või asutustele. Ilma et see piiraks kriminaalasjades tehtavat piiriülest koostööd ja vastastikust õigusabi käsitlevate õigusnormide kohaldamist, teevad liikmesriigid [...], Europol, Eurojust, Euroopa Prokuratuur [...] ja Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) [...] käesolevas direktiivis osutatud kuritegude takistamiseks oma pädevuse piires koostööd. Selleks annavad Eurojust, Europol ja Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) [...] vajaduse korral oma volituste piires vastavalt pädevate asutuste vajadustele tehnilist ja operatiivabi, et hõlbustada nende [...] uurimiste [...] koordineerimist.

Artikkel 25

Komisjoni toetus liikmesriikidele ja nende pädevatele ametiasutustele

[...]

- 1.[...] Komisjon koostab ülevaate liidu valdkondlikest korruptsiooniohtudest ning hõlbustab teabevahetust liikmesriikide ja ekspertide vahel kogu liidus.
2. [...] Komisjon teeb Euroopa korruptsioonivastase võrgustiku kaudu [...] järgmist:
[...] hõlbustab koostööd ja parimate tavade vahetamist liikmesriikide praktikute, ekspertide, teadlaste ja muude sidusrühmade vahel.
[...]
3. [...] Komisjon annab liikmesriikidele teada, milliseid liidu tasandi rahalisi vahendeid on liikmesriikidel võimalik korruptsioonivastaseks võitluseks saada.

Artikkel 26

Andmete kogumine ja statistika

1. Liikmesriigid **kehtestavad süsteemi** käesoleva direktiivi artiklites 7–10 ja 12–14 osutatud süütegusid käsitlevate statistiliste andmete **anonüümitud kogumiseks, koostamiseks ja esitamiseks**.

2. Lõikes 1 osutatud statistiliste andmete hulka kuuluvad **vähemalt järgmised olemasolevad andmed, kui need on kättesaadavad kesktasandil [...]**:

- a) liikmesriikides registreeritud süütegude ja nende suhtes tehtud otsuste arv;
- b) tagasi lükatud kohtuasjade arv;
- c) füüsiliste isikute arv:
 - i) kellele on esitatud süüdistus;
 - ii) kes on süüdi mõistetud;
- d) juriidiliste isikute arv:
 - i) kellele on esitatud süüdistus;
 - ii) kes on süüdi mõistetud või keda on trahvitud;

[...]

e[...]) artiklites 7–14 osutatud kuritegude eest määratud karistuste liik ja määr [...].

[...]

3. Liikmesriigid avaldavad lõikes 2 osutatud statistilised andmed eelmise aasta kohta [...] **standardses, kergesti juurdepääsetavas ja võrreldavas vormingus** iga aasta **31. detsembriks** ning teatavad sellest komisjonile.

5. PEATÜKK – LÕPPSÄTTED

Artikkel 27

Nõukogu raamotsuse 2003/568/JSK ja Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitleva konventsiooni asendamine

1. Raamotsus 2003/568/JSK asendatakse nende liikmesriikide puhul, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv, ilma et see mõjutaks kõnealuste liikmesriikide selliseid kohustusi, mis on seotud osutatud raamotsuse liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevaga.

Viiteid raamotsusele 2003/568/JSK **ja selle artiklile 2** käsitatakse nende liikmesriikide puhul, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv, viidetena käesoleva direktiivi **2. peatükile**.

2. Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon asendatakse nende liikmesriikide puhul, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv.

Viiteid kõnealusele konventsioonile **ja selle artiklile 3** käsitatakse nende liikmesriikide puhul, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv, viidetena käesoleva direktiivi **2. peatükile**.

Artikkel 28

Muudatused direktiivis (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil

Direktiivi (EL) 2017/1371 muudetakse järgmiselt.

1) Artikli 2 lõikesse 1 lisatakse punkt c:

„c) „kõrgema tasandi ametiisikud“ – direktiivi (EL) XXX (korruptsioonivastase võitluse kohta) artikli 2 punkti **2 alapunktis iii** määratletud ametiisikud.“

2) Artikli 4 lõikes 2 asendatakse sõnad „passiivne ja aktiivne korruptsioon“, „passiivne korruptsioon“ ja „aktiivne korruptsioon“ vastavalt sõnadega „passiivne ja aktiivne altkäemaks avalikus sektoris“, „passiivne altkäemaks avalikus sektoris“ ja „aktiivne altkäemaks avalikus sektoris.“

[...]

[...]

3[...]) Artikli 7 lõige 4 asendatakse järgmisega:

„4. [...] Liikmesriigid võivad sätestada, et artikli 3 lõike 2 punktides a, b või c või artikli 4 lõigetes 1 ja 3 kirjeldatud tegusid ei käsitata kuriteona, kui sellega kaasnev eelis või kahju on väiksem kui 10 000 eurot.“

4[...]) Artiklisse 7 lisatakse lõige 6:

„7. Ilma et see piiraks lõigete 1–5 kohaldamist, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3, 4 ja 5 [...] osutatud süüte toime pannud [...] füüsilistele isikutele võib [...] määrata täiendavaid kriminaal- või muid karistusi või kriminaal- või muid meetmeid, [...] mis võivad sisaldada näiteks neid, millele on osutatud direktiivi (EL) XXX (korruptsioonivastase võitluse kohta) artikli 15 lõikes 4.“

5[...]) Artikkel 8 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 8

Raskendavad ja kergendavad asjaolud

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, mis tagavad, et raskendavaks asjaoluks loetakse artiklites 3, 4 või 5 osutatud kuriteo toimepanemine kuritegeliku ühenduse tegevuse raames raamotsuse 2008/841/JSK tähenduses.

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, mis tagavad, et **ühte või mitut** direktiivi (EL) XXX (korruptsioonivastase võitluse kohta) artikli 18 punktides a–d ja **artiklis 18a** osutatud asjaolu **võib kooskõlas riigisisese õiguse asjakohaste sätetega** käsitada käesolevas direktiivis osutatud kuritegude puhul raskendavate ja kergendavate asjaoludena.“

6[...]) Artikkel 9 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 9

Juriidilistele isikutele kohaldatavad karistused

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 6 [...] kohaselt [...]vastutusele võetud juriidilisele isikule nähakse ette mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad **kriminaal- või muud karistused või kriminaal- või muud meetmed.**

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et karistused või meetmed juriidilistele isikutele, keda peetakse vastutavaks vastavalt artiklile 6, hõlmavad **kriminaalõiguslikke või muid trahve, mille suurus on proportsionaalne teo raskusastmega ning asjaomase juriidilise isiku individuaalsete, rahaliste ja muude asjaoludega, ning võivad hõlmata muid kriminaalkaristusi või muid karistusi või kriminaal- või muid meetmeid, mis on proportsionaalsed teo raskusastmega, näiteks** neid, millele on osutatud direktiivi (EL) XXX (korruptsioonivastase võitluse kohta) artikli 17 lõikes 2.“

[...]

[...]

Artikkel 29

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt [...] **36** kuud pärast **käesoleva direktiivi** vastuvõtmise **kuupäeva**[...]. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

2. Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad neisse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.
3. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastuvõetud põhiliste õigus- ja haldusnormide teksti.

Artikkel 30

Hindamine ja aruandlus

1. Komisjon esitab [24 kuud pärast käesoleva direktiivi rakendamise tähtaega] Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikke meetmeid.

[...]

- 2[...]. Komisjon esitab [48 kuud pärast käesoleva direktiivi rakendamise tähtaega] Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse käesoleva direktiivi lisaväärtust korruptsioonivastase võitluse seisukohast. Aruandes käsitletakse ka käesoleva direktiivi mõju põhiõigustele ja -vabadustele. Selle hindamise tulemuste põhjal teeb komisjon vajaduse korral otsuse asjakohaste järelmeetmete kohta.

Artikkel 31

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 32

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja